

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXV, broj 4

29. siječnja 2015.

cijena 200 Ft

Svečanost predaje maturalnih vrpca u budimpeštanskom HOŠIG-u

Foto: Kristina Goher

10. stranica

Časni gradjani Narde

11. stranica

Obnova martinačke škole

12. stranica

Vincekovo s prijateljima

14. stranica

Komentar

Maske na karnevalu

Veljača je vrijeme karnevala, veselja i maska, vrijeme kada se nakratko ispunjavaju želje: plašljiv čovjek može postati hrabar Batman, obična djevojka kraljevna, konobarica glumica, a glumica konobarica, kuharica balerina, a balerina kuharica. Svatko se može obući u masku koja joj je simpatična, može to biti lik iz popularnih filmova ili možda neko čudesno zanimanje koje mu se sviđa. Možda skrivanje vlastitog i preuzimanje nekog drugog identiteta ljudska je potreba. Možda su i zbog toga toliko omiljeni bučni karnevali jer u tim prigodama sve je dopušteno, da glumimo nekoga ili nešto što bismo možda htjeli biti, ali nemamo za to hrabrosti, ili upravo želimo biti ono što u duši jesmo, ali svakodnevne brige, okolnosti ne omogućuju nam to. Veselimo se karnevalima, maskama, a često i ne primjećujemo da već godinama nosimo maske. Bilo bi mnogo veselije ako bi ljudi samo na dan karnevala, fašnika obukli masku i glumili nekoga drugog, ali sve češće mi se čini da mnogi ljudi žive svoj život pod maskom, jer to očekuje od njih društvo, položaj, sredina, katkad i obitelj, rodbina i druge okolnosti. Maska je zapravo neka vrsta obrane od nečega čega se bojimo, od boli, frustracije, zanemarivanja. U današnje vrijeme malo je ljudi koji odrastu u zdravim obiteljskim uvjetima gdje se osjećaju vrijednima ljubavi samim time što postoje. Većina djece dobiva roditeljsku pažnju i ljubav koja je uvjetovana nečim. Naravno, vrlo je teško pronaći zlatnu sredinu u odgoju, na koji način da se motivira dijete na određene zadatke, na ponašanje koje od njega zahtijeva društvo u kojem živimo, društvo u kojem je već toliko pravila i reguliranja da se i odrastao čovjek teško snalazi. Tijekom života sve se postupno nameće na čovjeka, uz koje se pridruže negativna iskustva, izmanipulirani ljudski odnosi i čovjek zapravo nesvjesno uzme na sebe masku, što je neka vrsta obrane od negativnih utjecaja. Kroz masku se ne vide naše slabosti, ne osjećamo se ranjivim, kroz nju ne vidi se nesretni, izgubljeni ili slabi sloj ličnosti, što ne želimo pokazati drugima, kako se ne bismo osjećali izloženima i ranjivima. Taj štiti, ta uloga koju nosimo kako bismo ostavili određeni dojam i sakrili svoje pravo ja svojevrsna je maska. Što je dulje nosimo, to je tvrđa. Ipak život pod maskom nije lak jer energija se troši na održavanje prividnog, lažnog, zbog čega doživljaj stvarnosti sve više se smanjuje. Jedna od velikih poteškoća jest da katkad društvo tjera ljude da budu drukčiji negoli jesu. Sjetimo se kakvu masku nabacujemo kada želimo dobiti posao ili neku poziciju, želimo se pokazati najboljim za to, pa možda i pretjerano predstavljamo svoje neke osobine. Iako svakodnevne maske ne volimo, ipak ih nosimo, skrivamo to sve čemu težimo i pokušavamo doći do onoga do čega nam je stalo. Ipak nositi masku možda nije ni toliko problem ako ga odaberemo sami, a ne nameće nam se ona sama, jer koju sami stavljamo, možemo je bilo kada skinuti, te koju sami odaberemo otkriva nešto o nama samima. Takva maska ipak otkriva nešto i o osobi koja je iza maske, jer to je ona izabrala po svom ukusu, volji želji.

beta

Glasnikov tjedan

Od 1. siječnja 2011., temeljem zakonskih promjena, sredstva za financiranje manjinskih tjednika, tako i Hrvatskoga glasnika, u proračunu su državnih samouprava. Tako je 30. prosinca 2010. u službenom listu objavljena veličina potpore za 2011. godinu za djelovanje Hrvatske državne samouprave i tiskanog medija, 127,5 milijuna forinti. Od te godine Skupština «odlukom» potporu za izdavanje Hrvatskoga glasnika prosljeđuje u Izdavačku kuću Croatica čiji

veličina potpore koju je Hrvatski glasnik imao u trenu kada je Zaklada za nacionalne i etničke manjine ukinuta, a to je 35 100 000 forinti, odnosno državna potpora koju je dobio Radio Croatica, točnije neprofitno poduzeće Croatica, a te je godine to bilo 9 milijuna forinti. I ovih devet milijuna se 2012. našlo u okviru svote djelatnost HDS-a i medija. Ove dvije medijske platforme

Mađarska vlada dio novca namijenjen narodnostima u Mađarskoj povećala je s dvije milijarde forinti. Logično gledajući, povećana potpora vjerojatno je temelj za rad u nastupajućim godinama, i teško je zamisliti kako će se ona već za godinu-dvije dana znatnije mijenjati.

ravnatelj donosi godišnji plan poslovanja, tako i plan poslovanja Hrvatskoga glasnika, o čemu se može raspravljati prilikom prihvaćanja plana poslovanja Neprofitnog poduzeća Croatica.

Zna se koliko će novaca biti više u proračunu Hrvatske državne samouprave u odnosu na 2014. godinu. Mađarska vlada dio novca namijenjen narodnostima u Mađarskoj povećala je s dvije milijarde forinti. Logično gledajući, povećana potpora vjerojatno je temelj za rad u nastupajućim godinama, i teško je zamisliti kako će se ona već za godinu-dvije dana znatnije mijenjati.

Od 2011. godine mađarska vlada, nakon ukinuća Zaklade za nacionalne i etničke manjine, financira tiskane medije narodnosti kroz stavku potpore za djelatnost državnih samouprava i medije... Nije točno navedeno (dana uputa) kolika je veličina, koliki je omjer, potpore tiskanim medijima odnosno kolika za djelatnost u našem slučaju HDS-a i Ureda. Posljednjih se godina uzela

od siječnja 2014., odlukom Skupštine HDS-a, djeluju u okviru organizacijske cjeline imena Medijski centar Croatica, unutar Informativno izdavačkog poduzeća Croatica.

U 2014. godini potpora za državnu samoupravu i medije iznosila je 144,5 milijuna forinti. Iz toga je za djelovanje HDS-a bilo namijenjeno 92,4 milijuna, Hrvatskoga glasnika 35,1, Radija Croatice 9 i za časopis Barátság 8 milijuna.

Ove je godine ta potpora 178 milijuna forinti plus 104,4 milijuna za ustanove (prošle godine dodatna potpora za podupiranje ustanova bila je 65,5 milijuna forinti). Raspodjela narečenih sredstava (kome koliko) u rukama je Skupštine HDS-a. Raspodjela određuje i budućnost te rad i razvoj medija i ustanova HDS-a. Za nadati se kako će Skupština HDS-a donoseći odluku o omjerima povećanja potpore iz fonda za potporu djelovanja HDS-a i medija, napokon uvidjeti važnost medijskoga prostora u njezinu održavanju, te bar u jednakim omjerima, ako ne većem, naznačiti veličinu potpore i za djelovanje HDS-a i za djelovanje medija u održavanju HDS-a, unutar Medijskog centra Croatica.

Branka Pavić Blažetin

Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u veljači i rujnu 2015.

Radi promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske te očuvanja hrvatske samobitnosti, odnosno promicanja hrvatskoga jezika, kulture, tradicije i jačanja položaja hrvatskoga naroda izvan Republike Hrvatske, kao i pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskoga naroda izvan Republike Hrvatske, Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske u 2015. godini objavio je Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u dva kruga: 16. veljače – 16. ožujka 2015.; 16. rujna – 16. listopada 2015.

Javni poziv namijenjen je ovim kategorijama:

1. Neprofitne organizacije izvan Republike Hrvatske i u Republici Hrvatskoj (udruge građana, zaklade, ustanove i ostale organizacije koje ne ostvaruju dobit ili profit za svoj rad), te hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske koje se brinu za zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Republike Hrvatske;
2. Fizičke osobe čiji projekti obuhvaćaju brigu za očuvanje i jačanje nacionalne svijesti Hrvata izvan Republike Hrvatske;
3. Ugroženi pojedinci, pripadnici hrvatskoga naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama.

Javni poziv objavljen je na službenoj internetskoj stranici Državnog ureda www.hrvatiizvanrh.hr.

Razmjerna potpora mjesnim i područnim samoupravama bez pravnog prethodnika za 2014. godinu

Potkraj prošle godine objavljen je iznos razmjerne opće potpore, koji je ustanovljen sukladno Vladinoj uredbi broj 428 od 29. prosinca 2012. godine za novoutemeljene mjesne i područne samouprave (županijske i glavnogradske) nakon izbora održanih 6. listopada 2014. godine. Za narečene samouprave, iznos vremenski razmjerne potpore po kategorijama za mjesne samouprave određen je prema podacima posljednjeg popisa pučanstva, a za područne prema broju mjesnih samouprava u danoj županiji. Potpora mjesnim samoupravama u naseljima gdje je broj pripadnika narodnosti (na osnovi izjašnjavanja po nacionalnosti) između 25 i 30 vremenski razmjerna potpora za 2014. godinu određena je u iznosu od 11 280, gdje je broj pripadnika između 31 i 50, u iznosu od 22 560, a tamo gdje je broj pripadnika iznad 50, u iznosu od 45 118 forinta.

Kod područnih samouprava (županijskih i glavnogradskih), ako je broj mjesnih (u glavnome gradu okružnih) samouprava manji od 10 u danoj županiji (glavnome gradu), potpora iznosi 22 559, ako je najmanje 10, a najviše 20, potpora je 45 118, a tamo gdje je broj mjesnih samouprava veći od 20, iznos je potpore 90 236 forinta.

Stipan Balatinac

PEČUH – Sljedeća redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će 7. veljače 2015. godine u 10 sati, u pečuškoj Hrvatskoj školi (Szigeti u. 97).

Za sastanak je predložen ovaj dnevni red:

1. Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik. Referent: Ivan Gugan, predsjednik
2. Prihvaćanje Plana poslovanja Zavičaja d. o. o. za 2015. godinu. Referent: Tibor Radić, ravnatelj
3. a) Prihvaćanje Plana poslovanja Neprofitnog poduzeća „Croatica“ za 2015. godinu. Referent: Čaba Horvath, ravnatelj
b) Rasprava o poslovanju Medijskog centra (Hrvatski glasnik, Radio Croatia). Referent: Čaba Horvath, ravnatelj
c) Rasprava o osiguranju potpore iz državnog fonda za izdavanje narodnosnog časopisa „Barátság“ za 2015. godinu. Referentica: Éva Mayer
d) Rasprava o financiranju kulturne djelatnosti Croatice. Referent: Čaba Horvath, ravnatelj
4. Prihvaćanje Proračuna Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu za 2015. godinu. Referent: Joso Šibalin, ravnatelj.
5. Prihvaćanje Proračuna Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu za 2015. godinu. Referent: Gabor Győrvári, ravnatelj. (Izvješće o projektu DDOP-3.1.2-12 pod naslovom „Razvijanje obrazovnih institucija“)
6. Prihvaćanje Proračuna Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za 2015. godinu. Referent: Stjepan Blažetin, ravnatelj
7. Prihvaćanje Proračuna Hrvatskoga kluba Augusta Šenoje za 2015. godinu. Referent: Mišo Šarošac, voditelj
8. Prihvaćanje Proračuna Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za 2015. godinu. Referent: Štefan Dumović, ravnatelj
9. Prihvaćanje Proračuna Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske za 2015. godinu. Referent: Jozo Hari, ravnatelj
- 10) Prihvaćanje proračuna Ureda Hrvatske državne samouprave za 2015. godinu. Referent: Jozo Solga, voditelj Ureda
- 11) Prijedlog i prihvaćanje Proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda, ustanova i medija za 2015. godinu. Referent: Ivan Gugan, predsjednik
- 12) Rasprava o mogućnostima preuzimanja Hrvatsko-mađarske narodnosne dvojezične osnovne škole u Petrovom Selu. Referent: Ivan Gugan, predsjednik
- 13) Rasprava o preuzimanju obveza ukinutih samouprava (NEMZ-KUL-14-0597-Sósvertike). Referent: Ivan Gugan, predsjednik
- 14) Izmjene i dopune Osnivačkog dokumenta Ureda Hrvatske državne samouprave. Referent: Ivan Gugan predsjednik
- 15) Razno.

Zanimljivosti

Podatci iz prošlosti i sadašnjosti, a za budućnost

Župna crkva u Gari

Potkraj prošle godine na priredbi Hrvatske samouprave u Gari predstavljena je nova knjiga pod naslovom Garske bunjevačke familije u slikama. Izdanje Hrvatske samouprave, koje iz tiska izlazi početkom ove godine u budimpeštanskoj Croatici, ukratko je predstavio predsjednik samouprave Martin Kubatov. Tom prigodom on uz ostalo reče kako je istražujući i familijske grane, odnosno rodoslovlja, prikupio je golemu građu, koja zahtijeva daljnja istraživanja i obradbu, a na temelju nje će izdati i treću knjigu o garskim Hrvatima Bunjevcima, o rodoslovljima. Podsjetimo kako je prva knjiga pod naslovom Garski Bunjevci objelodanjena potkraj 2012. godine, također u izdanju Izdavačke kuće Croatica. O svojim istraživanjima rodoslovlja bunjevačkih obitelji u matičnim knjigama pohranjenim u elektronskoj bazi podataka Kalačke nadbiskupije, Martin Kubatov tom se prigodom ukratko osvrnuo na neke zanimljivosti, i to na opće zadovoljstvo okupljenih.

„Prvo želim kazati da sam proučavao matične knjige između 1830. i 1970. godine jer ove se nalaze u elektronskoj bazi podataka. Međuvremeno su postale dostupne i matične knjige od 1735. godine, otkada se vode matične knjige u našem selu. Želim vam kazati nekoliko statističkih podataka koji se tiču spomenutog razdoblja. Kao što znate, u naše vrijeme rađa se prilično malo djece, ne samo u našem selu nego i cijeloj Mađarskoj, pa i Europi je takva tendencija. U 19. stoljeću to je bilo još potpuno drukčije, naprimjer 1855. i 1876. godine rodilo se najviše djece, u tome su svi, i Bunjevci, i Švabi, i Mađari, po 242 djeteta obje godine. Od toga ukupnog broja 1855. g. rođen je 101 Bunjevac, a 1876. g. 92 Bunjevca. Najviše Bunjevaca rođeno je 1844.

godine, čak 120. Naravno, u to vrijeme bila je visoka smrtnost (mortalitet), dobro ako je pola od njih ili trećina preživjela, odnosno doživjela odraslu dob. Poslije 1850-ih godina rađalo su već znatno manje djece, dok se broj rođenih Bunjevaca prije kretao između 100 i 120, sada već samo 70 i 80, sve do 1900. godine. U godinama oko Prvoga svjetskog rata rađalo se već samo oko 30

Bunjevaca godišnje. Poslije Prvoga svjetskog rata došlo je do razdoblja male konsolidacije, kada se rađalo oko 40 bunjevačke djece. Nažalost, nakon Drugoga svjetskog rata već samo manje od 20, ili čak i od 10. Najčešće prezime u razdoblju od 140 godina, između 1830. i 1970. godine, bilo je Kubatov, ne kažem to radi svoje slave. Naime, u spomenutom razdoblju rođeno je 805 Bunjevaca s tim prezimenom, drugo najčešće bilo je Šibalin s 595, zatim Aladžić s 371, Karagić s 357, Dujmov s 341, a također česta prezimena koja se nalaze u prvih deset jesu Rapić, Šokac, Zomborčević, Ostrogonac i Gugan. Uzmemo li osobna (krsna) imena, najčešće je muško ime bilo Stipan s 454, Antun s 372, Ivan s 265, a žensko Marija s 592, Ana s 374 i Manda/Magdalen s 267. I još samo o brakovima, u 19. i početkom 20. stoljeća sklapalo se 70 – 80 brakova godišnje, ili najviše 100. Najviše je zabilježeno 1919. godine kada je u Garskoj župi sklopljeno 169 brakova, od toga samo 40 bunjevačkih, ostalo su bili švapski. Najviše Ga-

raca udalo se ili oženilo u Kačmar. Ako gledamo one koji nisu sklopljeni u Gari, takvih mješovitih brakova kod Bunjevaca bilo je 360, od toga 165 sklopljeno je u Gari, a 195 u Kačmaru. Slijede Baškut i Bikić. Gledamo li Garsku župu, onda je 93 Bikićana i 145 Baškućana sklopilo brak u Gari. Prije Prvoga svjetskog rata bilo je često sklapanje brakova i sa Somborcima i Lemešanima.“

Ništa manje zanimljivi nisu ni podatci koji se tiču Santovačke župe, a odnose se na sadašnjicu, što je posljedica višestoljetne, novije povijesti naselja. Već po tradiciji, posljednjeg dana građanske kalendarske godine, na Silvestrovo, 31. prosinca, santovački župnik Imre Polyák na misi zahvalnici, koja je ove godine – izuzev propovijedi i završnoga dijela – služena na hrvatskome jeziku, izvijestio je nazočne o prošlogodišnjoj statistici i gospodarenju Santovačke župe. Naime, više je nego stoljetna tradicija da se u Santovu statistički podatci o broju krštenih, vjenčanih i umrlih, odnosno prvopričesnika i krizmanika, posebno navodi i nacionalna pripadnost, što je jedinstveno u Bačkoj, pa i šire u Mađarskoj, a proizlazi iz povijesti ove vjerske zajednice i župe koja je u 17. i početkom 18. stoljeća bila čisto hrvatska. Santovačka župa, utemeljena 1715. godine, svojedobno jedna je od najvećih u Bačko-bodroškoj županiji, a ove godine proslavlja 300. obljetnicu. Za Santovo se još i krajem 19. stoljeća navodi podatak da je uz dvotrećinsko hrvatsko stanovništvo najbrojnija manjinska zajednica mađarska. Nažalost, na prekretnici 19. i 20. stoljeća, uslijed grubog krnjenja stečenih jezičnih prava u crkvi, došlo je do žalosnog napuštanja pradjedovske, katoličke vjere i prijelaza katoličkih Hrvata Šokaca na pravoslavlje. Time je hrvatska zajednica znatno oslabljena, a posljedice se osjećaju do danas. Ipak, uredba tadašnjeg nadbiskupa, kojom su u samo trideset godina drugi put pogažena jezična prava, a koja je izazvala veliko nezadovoljstvo santovačkih Hrvata, a na kraju uz neke promjene ipak prihvaćena od strane hrvatske zajednice, u malo prilagođenom obliku živi do naših dana. Santovačka je župa po tome do danas ostala jedinstvena u Mađarskoj, gdje se osim mađarske služi redovita nedjeljna misa na hrvatskom jeziku, a svaki je drugi tjedan hrvatski, svaka druga crkvena godina hrvatska, kada se mise cijeloga tjedna, odnosno za najveće blagdane za obje župne zajednice služe isključivo na hrvatskom jeziku. Takav je primjerice Veliki petak i Velika subota za Uskrs, ili polnoćka na Badnjak. Unatoč potpunom obratu posljednjih 115 godina, dočim

Križ na uglu Pančičeve i Partizanske ulice (nekada bunjevački dio naselja zvan Putnok) u Gari

je dvotrećinska hrvatska većina s kraja 19. stoljeća opala na jedva dvadeset, službeno tek 12 posto, više nego stoljetna tradicija, prije svega red bogoslužja i obreda očuvana je do danas. No vratimo se prošlogodišnjoj statistici, koja je već desetljećima otužna, iz godine u godinu sve poraznija, i to ne samo po hrvatsku nego općenito i za cijelu mjesnu zajednicu. Ipak, navedeno nam svjedoči i o iznimno jakoj nacionalnoj svijesti danas znatno oslabljene hrvatske zajednice. O tome redovito svjedoče godišnja izvješća santovačkog župnika, tako i izvješće od 31. prosinca minule godine. Velečasni Imre Polyák tom prigodom uz ostalo reče:

Župna crkva u Santovu

„U Santovačkoj župi 2014. godine bilo je 13 krštenja, od toga kršteno je 10 dječaka i 3 djevojčice, a krštenja odrasle osobe nije bilo. Po nacionalnoj pripadnosti kršteno je 9 Mađara, 3 Hrvata i 1 pripadnik romske narodnosti. Održano je 4 vjenčanja, s obzirom na nacionalnost, jedno mješovito mađarsko-hrvatsko. Broj ukopa odnosno umrlih bio je 31, uz to još dvije umrle osobe, koje će biti pokopane u novoj godini, dakle ukupan broj umrlih bio je 33. To podrazumijeva samo osobe katoličke vjere koje su pokopane u mjestu. Od umrlih je 16 muških i 17 žena. Prema nacionalnoj pripadnosti pak 22 Mađara, 7 Hrvata, po 1 Slovak i Rom. Sakrament bolesničkog ili posljednjeg pomazanja primilo je 12 osoba, a 2 ih nije primilo. Broj prvopričesnika bio je 13, od toga 9 Mađara, 4 Hrvata, 7 dječaka i 6 djevojčica. Od 17 krizmanika, bilo je 14 Mađara, 3 Hrvata, a po spolu 6 mladića i 11 djevojaka.“

U nastavku svog izvješća župnik je podnio i uobičajeno izvješće o gospodarenju, o prihodima i rashodima Župe u 2014. godini,

Obnovljena stara zgrada santovačke Hrvatske škole

ukratko je govorio i o planovima Župe za 2015. godinu. Navedimo kako je lani Hrvatska samouprava s 300 tisuća podupirala obnovu izvora i kapelice bunarića na santovačkoj Vodici. Obnova će biti dovršena u proljeće 2015. godine. Među planovima župnik je istaknuo planiranu izgradnju asfaltne ceste od naselja do marijanskoga svetišta na santovačkoj Vodici koja će se ostvariti ove godine potporom Mađarske vlade u iznosu od 60 milijuna forinta, koja je u te svrhe dodijeljena samoupravi naselja. On se posebno osvrnuo i na duhovni život župne zajednice, između ostalog istaknuvši godišnje fatimske pobožnosti i druge mise na santovačkoj Vodici. Prema tome, na Susretu bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica na tromeđi, Santovačka župa i hrvatska crkvena zajednica 5. rujna ugostit će vrhbosanskog nadbiskupa, uzoritog kardinala Vinka Puljića koji je prihvatio poziv, a 13. rujna

misno slavlje i prigodnu posvetu nove asfaltne ceste predvodit će kalačko-kečkemetski nadbiskup Balázs Bábel. Ova će godina biti posebno važna jer se proslavlja 300. obljetnica utemeljenja Santovačke župe i 200. obljetnica obnavljanja župne crkve, sagrađene 1752. godine. Na kraju je u kratkoj prigodnoj propovijedi zahvalio Bogu za sve dobro koje nam je udijelio, te svima onima koji su nesebično na bilo koji način pridonijeli vjerskom životu santovačke crkveno-vjerske zajednice. Zahvalnica je završena Litanijom svih svetih i zahvalnom himnom, pjesmom Tebe Boga hvalimo.

Sve navedeno daje nam vjeru i nadu u bolju i ljepšu budućnost, napose u još djelotvornije očuvanje i obnavljanje crkveno-vjerskih tradicija i njegovanje vjerskog života na materinskome hrvatskom jeziku.

S. B.

Obnovljeni stari križevi na novoj santovačkoj kalvariji u tamošnjemu groblju

Osamdeset i peto Bunjevačko prelo u Čavolju

Čavoljska Hrvatska samouprava i Bunjevački kulturni krug svake godine priređuju već tradicionalno „Veliko bunjevačko prelo“. Ove je godine bilo posebno jer je proslavljena 85. godišnjica, stoga je i program sastavljen u tome duhu. Prigodni kulturni program otvorila je njegova voditeljica Roza Hodoš Kormányos.

– Poštovani i dragi naši, mili gosti! Hvala vam što ste došli. Naše prelo ove godine svetkuje 85. rođendan. Nama je to jako velika radost i čast što se ovaj naš stari običaj očuvao toliko godina, da smo svake godine slavili i uspješno priređivali veselicu Bunjevačko prelo, koji su naši didovi nekada davno donijeli iz pradomovine. Zato bih počela s jednim lipim ulomkom. „U svakom čoviku se više puta javlja želja da makar i malo stane vrime, da se zaustavu cageri na satima, da se vratimo na časak u prošlost, samo toliko da nam lakne duši, da nam se samo malo javu mile i drage uspomene iz ditiinjstva, iz mladosti, iz prošlosti, kada smo, kako mi to sad već mislimo, bili bezbrižni i srićni“.

Triba da sad malo stanemo, da se vrime zaustavi, da se na nekoliko minuta malo vratimo u prošlost, da ispunimo našu dušu. Uživajte s nama... pogledajte naš program... jer to je dio našega života. Pišemo 1930. godinu, u staroj obiteljskoj kući di su zidovi bilim okrečani, sobe blatom podmazane, u maloj sobi sidi dida Dančo i teta Marica, gdi prizivaju svoja sićanja, divanidu kako je bilo kad su oni bili mladi, šta pripovida stara obiteljska kuća u kojoj su odrasli, očuvali tradicije, čuvajući narodne običaje, kakav je bio život u njoj. Prošlo je mnogo vrimena, ali se oni i danas čuvaju.

Dida Dančo i teta Marica su nam pripovidali dalje kaka su bila nekad obiteljska prela, kako su se veselili, di su se održavala, kake su pisme pivali, kake plesove igrali. Najmilije misto nekad im je bila Ricina mijana. To je bila prava bunjevačka mijana. Sad čekaju svoju dicu i unuke, i druge goste da zajedno idu na prelo.

Zna se da su Bunjevci uvijek bili vezani za pisme, igru, piće, uvijek tamo bilo i tambure, veselja di su zaboravili na svoje brige, tugu, a izigrali i ispivali svoju radost i ljubav. NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI.

Ukratko bi volila reći da se naša priredba odvija na tri mista.

Prvo je obiteljska kuća. Nekada davno prelo se održavalo u divojačkim kućama, tamo su se pozivale drugarice, pivale su pismice, igrale su se male igranke, a one su pomagale majki u spremanju. Za jilo domaćini su pekli kolače, kovali kukuruza, pucali kokice, pekli fankice itd. Pridveče cure su čekale momke!

Drugo je skupljanje u momačkoj kući. Tu su se momci malo šalili, kartali, pili, pivali i pridveče krenuli u divojačku kuću di su se zadržali do večeri, a veselica se nastavila uz tamburaše, što je trajalo do kasni sati.

Treće misto bila je „Ricina mijana“. Tu su već zajedno išli cure, divojke s momcima. Cure su se bile odivene u novu svilu, obukle su najlipšu nošnju. Majke su je otpratile u prelo i cilu noć bile tamo s njima. Cure, momci nasmijanog lica kolo vode uza zvuk tamburica.

Greta Papp kazivala je stihove s naslovom „Prelo“.

Okupljene goste i sudionike pozdravio je Stipan Mandić, predsjednik mjesne Hrvatske samouprave na hrvatskom i mađarskom jeziku, među njima posebno naše goste: Vesnu Haluga, generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu, Alena Ju-

renca, donačelnika Općine Čačinci iz Hrvatske, Josu Ostrogonca, predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj, i Norberta Hamhabera, čavoljskog načelnika, koji su svojom nazočnošću uveličali naše Prelo. Zahvalio im je što su se odazvali pozivu, da upoznaju našu kulturu, naše pisme, plesove, članove i sve što je naše.

U nekoliko riječi ispričao je što se dogodilo u ovih osamdeset i pet godina. Zna se da je u Čavolju prvo Bunjevačko prelo bilo priređeno 1930. godine u Ricinoj mijani. Prisjetio se Ivana Petreša, svećenika, pisca koji je prvi u Čavolju postavio na scenu igrokaz pod naslovom Dva bila gavrana.

Vrhunac večeri bio je nastup naših plesača. Jako lipe igre, pisme, stihove prikazali je naša Bunjevačka kulturna grupa. Bili su to nezaboravni trenutci. HVALA im!

Zahvaljujem organizatorima, sudionicima, sviračima i svima koji su uljepšali našu večer i noć.

Stana Gašparović László

Harkanj

Misa i koncert na blagdan Sveta tri kralja

Svečanost je priređena 6. siječnja u organizaciji hrvatske referature pastoralnog vikarijata Pečuške biskupije i harkanjske Hrvatske samouprave. Svetu misu služio je župnik Župe Blažene Djevice Marije Vlado Škrinjarić. U svojoj propovijedi naglasio je «Bog nam danas pokazuje da iz svoje ljubavi i dobrote ne isključuje nikoga, svatko mu je mio i drag koji je okrenut prema njemu. Dijete koje slavimo ostalo je s nama kao naša snaga». Misu je pjevao Crkveni pjevački zbor Male Gospe spomenute župe.

Svetoj misi i koncertu nazočio je između ostalih i hrvatski parlamentarni zastupnik Mišo Hepp, harkanjski gradonačelnik Tamás Baksai, predsjednica harkanjske Hrvatske samouprave Žuža Gregeš, zastupnici spomenute Samouprave, članovi Mješovitoga pjevačkog zbora harkanjskih Hrvata, hrvatski vjernici iz obližnjih naselja... Dopredsjednica Hrvatske narodnosne samouprave grada Harkanja Đurđa Geošić Radošnai unutar samouprave odgovorna je za vjerski život. S radošću nam nudi presjek vjerskih događanja u godini (godinama) koja je iza nas te nas upoznaje s planovima koje ima Hrvatska samouprava na vjerskom planu u nastupajućem razdoblju.

Blagdan Sv. tri kralja ili Bogojavljenje jedan je od najstarijih kršćanskih blagdana. Harkanjski hrvatski vjernici vazda ga obilježavaju misom na hrvatskom jeziku i prigodnim koncertom već 12 godinu zaredom. Tako je bilo i ove godine. U Harkanju se već više od deset godina svakoga zadnjeg petka u mjesecu u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi služi misa na hrvatskom jeziku koju predvodi tamošnji dekan župnik Ladislav Ronta koji je i na čelu, od prošlog proljeća, hrvatske referature pastoralnog vikarijata Pečuške biskupije.

Zakružiti svetom misom na materinskom jeziku bogato božićno razdoblje običaj je harkanjskih Hrvata vjernika. Sve je počelo prije dvanaestak godina koncertom Betlehemska zvijezda i nastupom osječkoga Zbora i orkestra Pajo Kolarić, pjevali su u Harkanju i Vera Svoboda, zbor Mir iz Belišća, zbor iz Donjeg Miholjca i mnogi drugi...

Ove su godine pozvali prijatelje iz Podravske Moslavine: Crkveni pjevački zbor Male Gospe. Prijateljstvo dvaju župnika Škri-

Svetu misu služio je Vlado Škrinjarić, uz njega dekan župnik Ladislav Ronta.

narića i Ronte traje već tridesetak godina. Škrinjarić je bio 15 godina župnik u Sopju, potom 15 godina župnik u Podravskoj Sladini, a sada je župnik Podravske Moslavine. Uz Dravu sam i obnavljam stara prijateljstva sa svećenicima u Pečuškoj biskupiji i u Podravini, kaže nam ovaj rođeni Gradinjanin. Dobro poznaje hrvatski živalj s mađarske strane Drave, kaže kako se održava vjerski život i čuva tradicija bogoslužja na materinskom jeziku, ima dobrih i uvjerenih vjernika koji slave ljubav Gospodnju koja nas sve skupa povezuje. Raduje se hrvatskoj referaturi koja djeluje pri Pečuškoj biskupiji i njezinim djelatnostima u pospješivanju vjerskih programa na hrvatskom jeziku u župama Pečuške biskupije gdje živi hrvatski živalj.

U ime Hrvatske referature pastoralnog vikarijata Pečuške biskupije, kaže dekan župnik Ladislav Ronta, nastojimo programima od Mohača dolje do Podravine pospješiti hrvatski opstanak preko bogoslužja na hrvatskom jeziku. Prošle smo godine imali petnaestak organiziranih programa, a sve to podupire i Pečuška i Đakovačka biskupija. Dva biskupa nastoje ubuduće još više obogatiti započeti poticaj. Posebice zahvaljujem Mješovitome pjevačkom zboru harkanjskih Hrvata koji u svojoj crkvi čuva i brine se o mjesečnim svetim misama na hrvatskom jeziku. Važni su nam programi za Hrvate u Pečuškoj biskupiji. Sada, početkom godine, planiramo i programe za 2015. godinu. Nažalost, malo svećenika ima u Biskupiji pa smo dosta raštrkani, a pogotovo malo svećenika ima koji mogu misiti na hrvatskom jeziku, kaže vlč. Ronta.

I na kraju kažimo kako nas je oduševio nastup Crkvenoga pjevačkog zbora Male Gospe iz Podravske Moslavine ali i čestitara iz spomenute župe: Sretan Božić i godina nova! / Za par dana završit će i ova. / Krave vam se telile, kobile ždrijebile, / ovce janjile, krmače prasile, / pčele rojile, snaše djecu rodile... Neka Bog dade svakom što voli, ali tako kako se moli...

Koncert Crkvenoga pjevačkog zbora Male Gospe

Prela u Bačkoj

7. veljače

SANTOVO, MARINDAN – „Bereški tamburaši“ iz Berega

BAJA, ČITAONICA – TS „Zabavna industrija“ iz Dušnoka

ALJMAŠ – TS „Bačka“ iz Gare

14. veljače

SENTIVAN – Orkestar „Čabar“ iz Baje

BAČINO – TS „Bačka“ iz Gare

21. veljače

FANCAGA – Orkestar „Čabar“ iz Baje

BIKIĆ – TS „Bačka“ iz Gare

28. veljače

ČIKERIJA – TS „Hajo“ iz Subotice

KAĆMAR – TS „Bačka“ iz Gare

7. ožujka

GARA, MUŠKO PRELO – TS „Bačka“ iz Gare.

GARA – Hrvatska samouprava organizira tradicionalno BUNJEVAČKO PRELO koje će se ove godine prirediti 31. siječnja, s početkom u 19 sati u mjesnom domu kulture. U svečanom programu, s novim koreografijama nastupaju garski vrtićaši, osnovnoškolci, omladinska i Bunjevačka izvorna kulturna grupa. Goste zabavlja domaći TS «Bačka». Ulaznice po cijeni 1300 forinta, rezervacija stolova na +36 70 414-2218, +36 70 670-2056 ili e-porukom na horvatgara@gmail.com. Kako ističu organizatori, Prelo se priređuje „s naramkom i birtašom“.

KALAČA – Hrvatska samouprava priređuje već uobičajeni «Lakomac», pokladnu priredbu, i to 31. siječnja ove godine, s početkom u 18 sati u auli Katoličke ustanove. U prigodnome kulturnom programu nastupaju domaći Pjevački zbor «Ružice» i bačinska Hrvatska kulturna udruga «Vodenica». Goste će zabavljati vršendski TS «Orašje». Obavijest na telefonu 06-30/273-4657 ili 06-30/290-9480.

PEČUH – Svečana predaja maturantnih vrpce maturantima Hrvatske gimnazije Miroslava Krležę bit će 13. veljače, s početkom u 17 sati (Pečuh, Ul. Szigeti 97). Maturalnu će vrpcu primiti naraštaj 2010./2011. – 2015., učenici 12/a razreda, njih devetnaestero, na čelu s razrednicom Jelenom Kiš Kollár, te učenici 12/b razreda, na čelu s razrednikom Ákosem Kollárom. Za svečanost se brinu učenici 11. razreda, na čelu s razrednicom Ritom Magyar.

Otvorenje izložbe Likovne kolonije „Terasa u Srimi“

U organizaciji Hrvatskoga kluba „August Šenoa“, 23. siječnja priređena je izložba Likovne kolonije „Terasa u Srimi.“ Izložbu likovnih radova „Valovi“ svečano je otvorila Vesna Haluga, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu.

Na otvorenje došli su mnogi ljubitelji slika i fotografija. Voditelj Kluba Mišo Šarošac ih je toplo pozdravio te je ukratko govorio o izloženim radovima koji su nastali u spomenutoj Koloniji. Tvorcil izložbe pod vodstvom gospodina Miklósa Sándora, predsjednika Udruge Dekorater, djeluju već više nego deset godina te svake godine u sklopu skupne izložbe predstavljaju publici svoje prekrasne radove. Njihovi radovi, inspirirani prirodom i ljepotom Jadranskoga mora, bili su već izloženi u Mohaču, Budimpešti, Srimi, Vodicama i više puta u Pe-

Izložbu je otvorila generalna konzulica Vesna Haluga.

zraka i šum valova, a kako bi slika bila potpuna i savršena, Ženski pjevački zbor „August Šenoa“ zapjevao je dalmatinske pjesme. Izložba se može pogledati unutar radnoga vremena Kluba do 6. veljače 2015. godine. Sponzori su izložbe Udruga dekoratera, Grad Pečuh i Hrvatski klub „August Šenoa“.

Jadranka Gergić

Ženski pjevački zbor Augusta Šenoę

čuhu, reče gospodin Šarošac. Miklós Sándor, umjetnički voditelj Kolonije, također je čestitao umjetnicima na radovima te je još rekao da buduće slike umjetnika bit će nadahnute ljepotom otoka Prvića.

U radovima 16 slikara osjeća se sklad prirodnih ljepota, vještih ruku i osjećaja. Pomoću dobro odabranih boja i tehnika vješto prikazuju snagu i toplinu Jadrana i zahvaljujući tome, umjetnici su uspjeli vjerno zabilježiti svoje najljepše uspomene o moru i morskome krajoliku.

Usred zime u galeriji Kluba posjetitelje je opkolio miris smokve, masline, slanoga

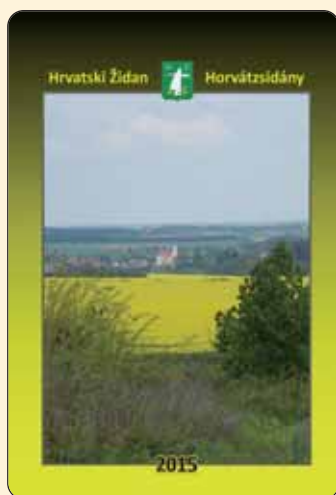
Trenutak za pjesmu

***

Nije visok tko na visu stoji,
Nit je velik tko se velik rodi,
Već je visok tko u nizu stoji
I visinom nadmaša visine,
A velik je tko se malen rodi,
A kad pane, golem grob mu treba!

(Ivan Mažuranić – iz epa
Smrt Smail-age Čengića)

Židanski zidni kalendar

Hrvatski Židan i njegova okolica se more pohvaliti bogatstvom sakralnih objekata i spomenikov. Ov raskoš pod vedrim nebom su za ovoljetni zidni kalendar sela ovjekovječili Petar Horvat i Ferenc Janoš Šudar.

Dokle je kalendarski dio sastavljen na hrvatskom jeziku, imena križev, hodočasničkih mjesta, kapelov na zadnjoj stranici kalendara je napisano po hrvatski i ugarski. Ovo izdanje

mjesne Hrvatske samouprave svako ljeto se besplatno dostavlja svakoj židanskoj porodici i svenek slikovno stoji pod određenom tematikom. Dokumentirani su dovidob društva, institucije, ulice s fotografijama pokojnoga Lajoša Brigovića, a za ovo ljeto nije

bio čemerni izbor vjerski sadržaj.

Židanski kalendar je tiskan kod Croatia d.o.o. u Budimpešti i na svakoj stranici sadrži još i tri kipice s detalji.

Ovako moremo upoznati i na fotografiji otkriti Kip Srca Jezuševoga, Kip Jožefa, Marijansku kapelu, Križ kod Rajčuja, Križ kod Zelišća, Križ familijov, Križ va vinogradu, Križ kod Lukindrofa, Pilj Marije, Pilj Svetoga Antona, Glavni križ u cimiteru i Križ kod Peruške Marije. Izlaženje četiristo primjerkov kolornoga i dvojezičnoga židanskoga zidnoga kalendara je podupiralo i Ministarstvo ljudskih resursa.

Tiho

Bogatstvo...

Bunjevačka djeca početkom 1930-ih godina u Gari

Popis je napravljen zahvaljujući teta-Anuški Šibalin Bajai, na čemu joj zahvaljujemo.

Gornji red: 1... 2. Mijo Dujmov, 3. Mato Kubatović, 4. Mato Zomborčević, 5. Ivan Kubatov, 6. Lozo Babić, 7. Ivan Rajić, 8. Antun Jasenović, 9. Nikola Šibalin, 10. Nikola Barić, 11. Ivan Tomić, 12...

Sjede: 1. Roza Rapić, 2. Katica Šibalin, 3. Ana Išpanović, 4. Ana Šokac, 5. Mariška Carić, 6. Mariška Jasenović, 7. Roza Kričković, 8. Roza Šibalin, 9. Anuška Miljački, 10. Matija Dujmov, 11. Anuška Matoš, 12. Marcela Komesar

Ispod njih na koljenima: 1. Manda Merković, Marta Komesar, 3. Marija Karagić, 4. Anuška Probojac, 5. Matija Šokac, 6. Anuška Davidov, 7. Veka Kubatov, 8. Ana Kusulja, 9. Amalka Matoš, 10. Stana Gojtan, 11. Stana Šibalin

Dolje: 1. Stipan Matoš, 2. Martin Kusulja, 3. Mato Šibalin, 4. Vranjo Švraka i 5. Andrija Ostrogonac

„Sa svakim nešto dijeliš, i više vas ste isti.
I pamti da je tako od prastarih vremena.
I svi se ponavljamo, i veliki i čisti,
kao djeca što ne znaju još ni svojih imena.“
(Tin Ujević)

Svečanost predaje maturalnih vrpca u HOŠIG-u

Postoji li dan prinčeva i princeza? Pitala sam se ugledavši djevojke u lepršavim, snježnobijelim vjenčanicama i mladiće ponosnoga stava u tamnim odijelima. Da, zasigurno to je taj dan kada se u predvorju škole, nogom ne dotičući tlo, pleše valcer, kada se mame pogledi gledatelja, kada su svi veseli, sretni i lijepi. Trenutak je to zajedničkoga slavlja mladih svečara.

Primit će oni maturalnu vrpcu bordo boje s natpisom HOŠIG 2011. – 2015., komadić želje svih nazočnih: Putuj sretno! Jer od toga trena započinje njihovo beskrajno putovanje u nepoznato. Tih trenutaka bili su svjedoci 23. siječnja, u predvorju budimpeštanske Hrvatske gimnazije roditelji, prijatelji matura-

nata, nastavnici i učenici, te visoki uzvanici: prvi tajnik hrvatskoga Veleposlanstva Berislav Živković, glasnogovornik hrvatske zajednice u Mađarskome parlamentu Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban i ravnatelj pečučke Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže Gabor Győrvári. Maturalnu su vrpcu primili: *Jadranka Bata, Loredana Bianca Butucaru, Jadranka Čepelsigeti, Klaudia Deli, Anita Dvoržak, Ema Farago, Ana Žofija Gal, Dorina Korozman, Cintia Pinter, Bianka Sabo, Matija Ivan Tišlerić, Diana Vojnić Zelić (12. a), Dominika Papp, Dorotea Perak, Filip Petrevsky, Daniela Premuda, Rebeka Spirka, Rita Sajko, Dora Eržebet Varga i Bendeguz Petar Vizi (12. b).*

„...Dok sam sastavljala svoje misli u „nevješte“ rečenice, o vama sam razmišljala, ne o a i b razredu, nego o vama, zanimljivim pojedincima, samostalnim i znatiželjnim učenicima koji ste stigli do jednog raskrižja u svome životu. Čeka vas dug put i brojne odluke: kamo, što, s kim. Večeras međutim

nemojmo misliti na sutra i na jučer, nego oživimo zajedno sadašnjost...“ – riječi su to doravnateljice ustanove Marije Šajnović, koja je u ime škole pozdravila maturante. U kitu sastavljenom od navoda misli o životu, opomene i savjete pjesnika *Tina Ujevića, Dobriše Cesarića, Gustava Krkleca, Stipana Blažetina, Milivoja Slavičeka, Antuna Branka Šimića* i inih interpretirali su

Čarlston, omiljeni ples 1920-ih

učenici 11. razreda. „Nem volt még soha így“ pjesmu mađarskog rok-sastava Republic u pratnji prof. *Stjepana Dombajja* i učenika 9. razreda *Leventea Penteka* otpjevao je *Franjo Pataki*, gimnazijalac 11. razreda, potom su Himnu životu Majke Terezije kazivali *Fanni Czine* i *Marcell Garcia*.

„...Predaja vrpca nije samo tradicija, već ujedno i simbol. Naime, simbol je svega onoga što nazivamo žarom, olujom koja sve sprži što na putu nađe i hrli visini. A toj snazi ime je mladost. Mladost, koja ne poznaje nikakve prepreke, koja ne poznaje riječi ne, nije moguće. Danas ste prekrasno odjeveni, svečano raspoloženi i puni nade. I budite, to

Jadranka Čepelsigeti i Franjo Pataki

je vaša svečanost...“ – reče u ime 11. razreda na hrvatskome jeziku *Jelena Grković*, a na mađarskome jeziku svečarima se obratila *Andrea Hegybéli*. Uslijedio je željno očekivani trenutak predaje maturalnih vrpca i ples svečara. „Vaša djeca nisu vaša djeca. Ona su sinovi i kćeri čežnje Života za Životom...“ ovako govori libanonsko-sirijsko-američki pjesnik i slikar *Kahlil Gibran* „O djeci“. Pjesmu je interpretirala maturantica *Daniela Premuda*. I nakon toplih riječi, savjeta i želja, po ritmu čarlstona, u izvedbi učenika 11. razreda, poletjeli smo u davne 1920. godine; potom je uslijedila pjesma *Mejaša*, „Ljubimo se“ s kojom su učenici 11. razreda zatvorili programski dio svečanosti. Pri završetku su svečari zaplesali s roditeljima. Čestitka razrednicima 11. razreda *Mariji Petrić* i *Zorici Kaceus* za dobro osmišljeni program, za plesnu koreografiju *Mariki Kričković* i *Ani Marošan*, za glazbu *Stjepanu Dombajju*, te za dekoraciju *Zoltánu Csomósu*.

Kristina Goher

Zajednički ples maturanata 12. b razreda

Od decembra časní gradjani Narde Kálmán Varga i Dražen Srpak

Kako je već početkom decembra u hrvatskom gradu najavljeno prilikom potpisivanja sporazuma o pobratimljenju Murškoga Središća i Narde, 20. decembra, u okviru božićnoga koncerta, došlo je do podiljenja titulov časnoga gradjanstva Kálmánu Vargi i Draženu Srpaku. Svečane trenutke u nardarskoj crkvi ganutljivo su doživili najprije bivši načelnik Narde, potom pak gradonačelnik Murškoga Središća.

Kálmán Varga prikzame priznanje od Kristine Glavanić.

Prije nekoliko ljet titula časnoga gradjana Narde je dodijeljena poznatomu akademiku i povjesničaru u Austriji i istaknutomu Nardarcu, dr. Nikoli Benčiću. Sadašnja samouprava Narde aktualizirala je dotičnu odredbu i donesla dví odluke na sjednici, održanoj 1. decembra 2014. ljeta. Za svetom mašom, ku je služio na hrvatskom jeziku Tomislav Antekolović, farnik Murškoga Središća, ponovo su uručena odlikovanja. Kako je istaknula Kristina Glavanić, načelnica Narde, titulu čas-

noga gradjana moru dobiti oni pojedinci ki su svojim osobnim doprinosom zadužili Nardu i nje stanovništvo ter značajno pomažu u napretku i razvoju naselja, djelajući za hrvatsku narodnost, na očuvanju identiteta, jezika i kulturnoga jerbinstva. Kálmán Varga, bivši učitelj u Nardi i Gornjem Četaru, doselio se je u Nardu pred šezdesetimi ljeti, oženio se je i odgojio svoju dicitu. Bio je seoski poglavar, a poslije demokratskih promjenov i prvi načelnik Narde. Zalagao se je za razvoj Narde, za vrime njegovoga mandata su izgradjeni vodovod, kanalizacija, telefonska mriža, osnovan je Klub penzionerov, utemeljen

je prvi tamburaški sastav itd. Bio je pokretač partnerstva med Murškim Središćem i Nardom. Lani je navršio 80. ljetu svojega žitka, a pred trimi ljeti je odlikovan i županij-skom nagradom Augustina Pavla. Umirovljeni učitelj sa suzami u očima je prikzeo visoko priznanje od svoje bivše školarice Kristine Glava-

zgodalo u povijesti Gradišćanskih Hrvatov na zapadu Ugarske, a to je točno ćutio i Dražen Srpak, gradonačelnik Murškoga Središća, ki je ovput i službeno postao Nardarac. Po riči Kristine Glavanić, Dražen Srpak kot predstavnik grada uložio je puno truda i energije u njevo prijateljstvo, a i u povezivanje dvih općin. U minula ljeta nije bilo programov prez njega u Nardi, kamo nigdar nije došao praznimi rukami, nego vridnimi dari za jačanje identiteta. – Njegov pristup Samouprava Narde cijeni pozitivnim i važnim za Hrvate u dijaspori. Njegov rad i njegovo djelovanje je za Gradišćanske Hrvate jako potribno. Prez takovih ljudi partnerstva ne funkcioniraju, jer uvijek potribuje svako partnerstvo nekoga, komu ležu na srcu Hrvati izvan domovine. Ljudi iz matične zemlje nisu ni svisni, koliko nam njeva suradnja znači u borbi protiv asimilacije. Svaka knjiga, svaka cedejka, svaka rečenica i svaka rič su za nas, ki ovde živimo na zapadu Ugarske blizu petsto ljet, od jako velike vridnosti – je s timi riči prikdala nardarska načelnica odličje svojega naselja hrvatskomu peljaču, ki je obećao još veću pažnju Hrvatom u Nardi, i još kvalitetniju suradnju med općinama.

Tiho

Jačkarni zbor Narde pjesmom je čestitao

nić, a uz povelju i spomen-ploču je prikdan i veliki paket darov od ruk Julije Bošić-Nemet, predsjednice Hrvatske samouprave Narde. Mjesni mišoviti zbor posebnom pjesmom je zahvalio za mnogoljetno djelovanje sad jur časnomu gradjanu Narde.

Dosad nevidljivu peldu su napravili zastupniki Narde s tim da za priznate zasluge dodilili su visoko odličje Hrvatv u matične zemlje.

To se je morebit prvi put

Dražén Srpak pri ganutljivom trenutku

Završena energetska obnova martinačke škole

Završena je energetska obnova martinačke osnovne škole sredstvima Kohezijskog fonda Europske unije kroz plan Széchenyi 2020, koji provodi mađarska vlada pod krilaticom Ulaganje u budućnost. Korisnik je dobivenoga natječaja martinačka Seoska samouprava koja se obvezala kako će u nastupajućih pet godina održavati postojeća ulaganja, uzdržavati, te osigurati pedagoški rad zaposlenicima tamošnje Dvojezične osnovne škole.

Obnovljena zgrada martinačke škole

Martinačka Seoska samouprava dobila je 50 929 730 milijuna putem natječaja «Energetski razvoj zgrada kombinirano korištenjem novih izvora energije» (KEOP-5.5.0/ B/12). Sveukupni troškovi energetskog osuvremenjivanja zgrade spomenute škole stajali su 59 917 330 forinti. Radovi su započeli početkom srpnja, a završeni potkraj 2014. godine u skladu s raspisom i uvjetima natječaja. Obavljena je vanjska izolacija, izmijenjeni su prozori i vrata na zgradi, izolacija podova, osuvremenjen je sustav grijanja nabavom kazana od 75 KW.

U sklopu projekta ostvareno je i poboljšano grijanje cijele školske zgrade, jednako kao i njezin izgled te su djeci osigurani povoljniji uvjeti za učenje i boravak na školskome dvorištu. Spomenuti projekt razvoja bio je neophodno potreban jer su troškovi grijanja u velikoj mjeri teretili proračun Seoske samouprave, kaže martinački načelnik Levente Varnai. Završetkom radova troškovi su optimalizirani, bolje rečeno, znatno smanjeni. Prilikom izvođenja radova izvođači su posebnu pozornost posvetili vegetaciji na školskom dvorištu.

Zajednički samoupravni ured u Martincima

Zajednički samoupravni ured u Martincima otprije nekoliko godina obavlja poslove vezane za djelatnost samouprave i pripremanje te provedbu upravnih akata koji spadaju u njegovu nadležnost, odnosno nadležnost bilježnika kao i provedbu zakona, vladinih i ministarskih odredaba koje su u svezi s pripremanjem, provedbom i provjerom poslova upravnog značaja na području Martinaca, Križevaca i Starina. Bilježnica je spomenutoga ureda Ema Solga Cserdi.

U Martincima po posljednjim podacima popisa stanovništva

iz 2011. godine, ima 1042 stanovnika, od čega njih 951 i živi u selu, u Starinu ima 439 stanovnika, od čega njih 403 živi u selu, a u Križevcima ima 116 stanovnika, od čega njih 102 živi u selu. To su hrvatska naselja s pretežitom većinom hrvatskoga življa. Kao ilustraciju navedimo kako su po podacima popisa stanovništva Martinci 1980. godine imali 1584 stanovnika, od čega je njih 1470 živjelo u selu. U Križevcima je na prošlogodišnjim mjesnim i narodnosnim izborima izabran novi načelnik Ferenc Péter Barics, u Martincima je potvrđen dotadašnji načelnik Levente Varnai, a u Starinu je također izabran novi načelnik Šandor Matoric.

Zadržimo se na statističkim brojkama iz 2011. godine koje nam kazuju kako u Martincima ispod 14 godina ima 103 djece, između 15 i 39 godina 211 stanovnika, između 40 i 59 godina njih 308, između 60 i 69 godina 136, a iznad 70 godina 193 stanovnika. Od ukupnoga broja (951) ima 435 muškaraca i 516 žena.

U Starinu ispod 14 godina ima 50 djece, između 15 i 39 godina 93 stanovnika, između 40 i 59 godina njih 123, između 60 i 69 godina 56, a iznad 70 godina 81 stanovnik. Od ukupnoga broja (403) ima 192 muškarca i 211 žena.

U Križevcima ispod 14 godina ima 10 djece, između 15 i 39 godina 30 stanovnika, između 40 i 59 godina njih 32, između 60 i 69 godina 13, a iznad 70 godina 17 stanovnika. Od ukupnoga broja (102) ima 49 muškaraca i 53 žene.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Erika Sigečan Kuštra

Program školske svečanosti povodom Božića

Mala stranica

Razglednica iz Hrvatske

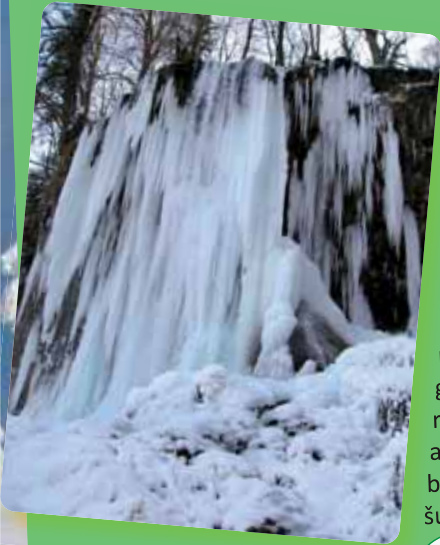

Jankovac

Iz slavonske ravnice, koja je nekad bila dno Panonskog mora, izdižu se planine na gotovo tisuću metara nadmorske visine. Jedna je od tih planina i Papuk – najljepša planina u Slavoniji.

Papuk je od 1999. g. zaštićen kao Park pri-

rode zbog izuzetno velike geološke i biološke raznolikosti. Unutar toga Parka nalaze se brojna područja koja imaju veći stupanj zaštićenosti nego ostali njegovi dijelovi. Takvo je i područje Jankovca, smješteno na visini od 475 m. Bogato je hladnim izvorima i bistrim potocima, a okruženo je stoljetnim bukvama slavonske šume.

VELJAČA PREVRTAČA

Veljača je posljednji zimski mjesec i jedini u godini koji ima žensko ime. Zbog toga mu se pripisuju različite osobine, a jedna od njih je i prevrtljivost. Ima li izraz „veljača prevrtača“ doista meteorološku podlogu? Veljača je po mnogočemu specifičan mjesec. Ponajprije, najkraći je mjesec u godini. Ove godine ima 28, a samo svake četvrtke 29 dana. Zašto 29? Astronomska godina ne traje točno 365 dana, nego nešto više, točnije 365,25 dana, pa se za četiri godine nakupi točno za još jedan dan, koji se dodaje veljači. Smatra se da hrvatsko ime 'veljača' označava sve duže dane, dane koji postaju sve veći (velji). Veljača je nešto toplija od siječnja, srednja temperatura zraka se u veljači kreće oko 3 °C na kopnu te oko 8 °C na moru. Budući da je zimski mjesec, broj hladnih dana je visok, no ipak ih ima nešto manje nego u siječnju. Budući da su dani sve duži, i sunčevo zračenje je sve jače, temperatura zraka sukladno tome raste, pa kod malo dužeg razdoblja vedrine, temperatura može narasti do gotovo proljetnih vrijednosti. Veljača je i mjesec maškaranja i ludovanja, mjesec u kome ljubuju mačke, a zaljubljeni slave svoj dan.

Književni kutak

Vesna Ferluga Antić

JEDNA MACA MALA

Jedna maca mala presti je stala:
„Ja bih klupko vune, bijele, žute, crne.

Da se sa njim loptam i da ga razmotam
jureći po stanu uz veselu galamu.”

Jedna maca mala presti je stala:

„Ja bih jednog miša, kad se sve utiša.

Da se lijepo lovimo da ne bude dosadno,
trka neka stane, tek kad zora svane.”

Jedna maca mala presti je stala:
„Ja bih da me čeka zdjela puna mlijeka.

Nakon vrućeg dana, kada padne tama,
da se lijepo napijem, brke da si umijem.”

Znate li...

...što je zorbanje na snijegu? To je šport kod kojeg se spuštate niz padinu u posebno dizajniranim loptama napravljenim od plastike. Unutar velike lopte nalazi se manja, a između njih je prostor ispunjen zrakom koji služi ublažavanju udaraca. U zorbu se može spuštati jedna do tri osobe na raznim terenima, pa tako i na snježnoj padini.

Vincekovo s prijateljima iz Slovenije

Vjerujemo li izrekama, ako na Vincekovo kaplje voda sa strehe, bit će mnogo vina, ili ako se na Vincekovo u vodi opere vrabac, najesen bit će dosta vina, vinogradari mogu biti mirni jer dani blizu Svetog Vinka bili su kišni, a mraza nije bilo, kao što je to bilo i 24. siječnja kada su članovi sumartonskoga Društva pajdaša vina obilježili prvi blagdan vinogradarskog kalendara. Za Sumartonce se zna da su vrlo gostoljubivi ljudi. pa i Dan svetog Vinka proslavili su skupa sa svojim pajdašima Vinske udruge Benedikta, iz Slovenije.

Lajoš Vlašić reže grančicu u vinogradu.

Proslava Vincekova među Hrvatima ima dugu tradiciju, stoga sumartonska Udruga pajdaša vina već godinama ga organizira. Okupe se vinari Kamanovih gorica i Velikoga polja i kod nečije „klijeti“, obave obred posvete trsa, a zatim se nastavlja posjet podrumima i u njima kušanje vina. Ove godine domaćin Vincekova bio je predsjednik Društva Lajoš Vlašić,

on je u svome podrumu ugostio sumartonske kolege te vinare iz slovenskog Benedikta. Predsjednik sumartonske Udruge na hrvatskome jeziku govorio je o životu sv. Vinka, o zaštitniku vinogradara, stolara i mornara, koji je bio teško mučen, ali se nije odrekao kršćanstva. Za vinarstvo povezan je tek imenom te o vjerovanjima vezanih uza znameniti dan. Slijedio je obred Vincekova kada je vlasnik vinograda odrezao tri grančice s tri pupa, što je posvetio mjesni župnik István Marton, te će se staviti u prozor, u posudu s vodom. Kada grančice potjeraju, nagađa se kakva bi mogla biti godina. Trs s kojega su odrezane grančice pošćropljene su starim vinom, a ukrašene i dimljenim kobasicama i «prežvurтом» koji simboliziraju želju za plodnošću i dobrim urodom. Uz obred se nazdravilo, a Mješoviti pjevački zbor KUD-a Sumarton i pjevači slovenske vinske udruge uz harmoniku zabavljali su okupljene s prigodnim pjesmama. Zlatko Borak, predsjednik udruge Slovenskih viteza vina i predsjednik Vinarske udruge Benedikta, zahvalio je na ljubaznom

gostoprimstvu i zanimljivom obredu. Kako u Sloveniji ne postoji običaj Vincekova, za slovenske vinare to je bilo vrlo zabavno, no oni koji su rodом iz Hrvatske, još se sjećaju običaja, ali već desetljećima nisu sudjelovali na takvom obilježavanju.

Inače, sumartonska vinska Udruga ima vrlo razgranatu suradnju s okolnim vinarima i s onima iz susjednih zemalja (Hrvatska, Slovenija), nema događaja vezanih uz vino (Vino i tambure, Martinje, sveti Orban) na kojima ne bi bilo nekih gostiju iz susjednih država, a jednako tako sumartonski vinari česti su gosti kod svojih prijatelja.

Predsjednik Lajoš Vlašić tijekom godine brine se da, osim druženja uz kapljicu, uvijek bude i nekih stručnih programa kako bi se vinari upoznali s novim trendovima vinogradarstva i poljoprivrede. Potkraj prošle godine u Sumartonu se predstavio vinogradar iz Slovenije koji se uz proizvodnju vina bavi i prehrambenim proizvodima, na taj način želi promovirati i malo gospodarstvo na tom području. Predsjednik misli i na turizam. Sumartonski je vinograd registriran među vinskim cestama Murske regije, a prije dvije godine sredstvima Fonda za razvoj izgrađeno je Odmara-lište svetog Orbana, gdje se u zadnje vrijeme održavaju priredbe, izletnici se mogu odmoriti na tome mjestu, ako žele, mogu kuhati ili peći i uživati u prekrasnome okolišu. Nakon obilježavanja Vinkova, vinari će se pobrinuti za svoja vina i pripremiti ih za predstojeće izložbe vina na tom području.

beta

Raspjevano hrvatsko-slovensko društvo

Ponoćka u Katolju

Katoljski crkveni pjevački zbor

Zapravo, nije bila u ponoć jer jedan jedini svećenik ne bi mogao istovremeno misiti u više sela.

Tako misa je počela uvečer u 8 sati. Na naše najveće iznenađenje nije naš svećenik držao ponoćku, nego dr. Tamaš Roland, naš bivši svećenik. Pod svetom misom pjevao je novoosnovani pjevački zbor, na orguljama je svirao Pišta Balog. Pjevali su hrvatske, mađarske i njemačke pjesme.

Da su za tako kratko vrijeme naučili toliko pjesama, možemo zahvaliti njihovoj učiteljici Kató Reil. Nakon svete mise okupili smo se i zahvalili dr. Tamašu Rolandu.

Guganka

Salantsko kolinje

Ove godine, 17. veljače, u organizaciji salantskoga KUD-a «Marica» uspješno je provedeno II. salantsko kolinje (svinjokolja). Svinju su organizatori dobili u poklon od Szalánta Zrt.-a, a za klanje i obradbu mesa pobrinuli su se muškarci i žene, i to na dvorištu tamošnjega doma kulture. Uхватила se krv, rasporela svinja. Program dana pomogla je i Seoska i Hrvatska samouprava, jednako kao i brojni pomagači. Radilo se onako kako se nekada klalo u svakoj kući i svakom dvorištu, pa i kod najsiromašnijih. Kolinja su uglavnom bila u prosincu, dolaskom hladnih dana kada je i svinje trebalo utjerati u štalu, negdje prije Božića, kažu stariji. Ujutro rano bi se započelo, a «mesari» su se nudili slanim kruhom i bijelim lukom, kako bi ih i rakija bolje zagrijala. Svinja se palila slamom i «župom». Prao se «drob», pravile krvavice i kobasice, kuhala juha (kisela čorba), pekla i «džigerica», kuhala sarma, pekli čvarci, stavljalo meso u «čablice», a navečer su domaćine posjećivali «bušari» (čestitari) te nakon održanoga «programa» dobile i one od kolinjskih ugoda. Trajala je svinjokolja i po dva tri dana. Nikome se nigdje nije žurilo, okupila se rodbina i prijatelji. Danas već jedva ima kuće gdje se drži svinja i ima kolinja. Tako je spomenuti KUD pošao u obnovu ovog običaja, a sve poradi druženja članova i brojnih pomagača, veli dopredsjednica KUD-a Brigita Šandor Štivić. Navečer nas se oko stola i ukusne večere okupilo 150-ak, a zabavljao nas je Orkestar Podravka, zaključuje ona.

Branka Pavić Blažetin

MOHAČ – Hrvatska samouprava toga podunavskoga gradića, sa željom da ubuduće postane tradicijom, 14. veljače priređuje Šokački bal s naramkom koji će se održati u prostorijama Umjetničke škole «Schneider», s početkom u 20 sati. Ulaznice za odrasle 2000, za đake 1000 forinta. Organizatori mole sve zainteresirane da se što prije pobrinu za rezervaciju stolova, a ulaznice nabave u pretprodaji. U prigodnome kulturnom programu nastupaju Vivien Gráf, te KUD-ovi „Mohač» i «Zora». Za dobro raspoloženje pobrinut će se mohački orkestar «Poklade». Prijave kod Irene Udvarac (20-482-6665), Stipana Filakovića (20-851-3425) i Stipana Darašca (30-333-0075).

MOHAČ – Pet dana prije početka poklada u Bušarskom domu očekuju sve zainteresirane na «dvostruku tamburašku veselicu». Za dobro raspoloženje pobrinut će se sastavi «Dunavkinje» i «Poklade». Okupljene čekaju vrijedne tombole i zanimljive nagrade. Ulaznice po cijeni od 600 forinta. Organizatori očekuju sve zainteresirane.

PEČUH – U svečanoj dvorani Gimnazije Lajosa Nagya, cistercitskog reda, od 18.30 do 20.30 priređuju se redovite plesalnice ponajprije za srednjoškolce i studente, ali organizatori očekuju sve zainteresirane. Baranjske i bačke hrvatske plesove podučavat će voditelj KUD-a «Tanac» József Szávai. Sviraju članovi orkestara «Baranja», «Krlježa» i «Vizin». Prigodom prve dvije plesalnice koje će se održati 4. i 11. veljače ove godine, ulaz je slobodan.

PUSTARA – Hrvatska samouprava toga mjesta i ove godine, 14. veljače, priredit će Pomurski fašnik na koji očekuju skupine i pojedince iz hrvatskih pomurskih naselja da se prijave na sudjelovanje. Ovogodišnja tema Fašnika bit će doba Rock and rolla. Po običaju, od 14 sati krenut će fašnička povorka po selu te nakraju družine će prikazati svoj program i priredit će se zabava. Sudionici Pomorskog fašnika mogu se prijaviti na telefonu 93-900-117.

SERDAHÉL – Seoska samouprava 31. siječnja priređuje Dan umirovljenika u domu kulture, na koji poziva sve mještane treće dobi. Prigodom Dana načelnik će pozdraviti umirovljenike, a učenici Hrvatske osnovne škole «Katarina Zrinski» odnosno Kulturno društvo Mura prikazat će svoj program.

LETINJA – Hrvatska samouprava 15. veljače organizira izlet na glasoviti Riječki karneval, na koji su se prijavili iz okolnih hrvatskih pomurskih mjesta. Troškove izleta snose sami izletnici.

KEMLJA – Hrvatska samouprava dotičnoga naselja 7. februara, u subotu, priredit će svoj jubilarni, 35. Hrvatski bal u mjesnom domu kulture. Kako nas je informirala predsjednica dotične samouprave Marija Novič-Štipković, pri programu nastupaju jačkarni zbor Mali Dunaj i gosti iz Slovačke. Za muziku je odgovoran petrovski Janoš Timar.

UMOK – Hrvatsko kulturno društvo i Hrvatska samouprava Umoka Vas srdačno pozivaju na svoj Hrvatski bal 6. februara, u petak, u panzion Tornácós u Hečki. Otvaranje bala je predviđeno u 19 uri, nastupa HKD "Kajkavci", folklorasi i tamburaši, zatim slijedi večera, pukanje tombolov. Svira petrovski Pinka-band.

PETROVO SELO – Zaklada za Petrovo Selo jur tradicionalno organizira u fašenjku svoj maskenbal u mjesnom domu kulture 7. februara, u subotu, s početkom od 19 uri. Na zabavu čekaju Petrovišćane i njeve goste u maska i s programom na temu «Svit pod vodom». Za cijelonoćnu zabavu će se skrbiti Pinkica i Pinka-band.

Hrvatski bal

Pečuh, Hotel Laterum, 06.02.2015. 19⁰⁰

Cijena ulaznice: 5.000,- HUF (sa večerom)   Organizatori:
 Ulaznice: Matica hrvatska Pečuh
 Vrtić i škola "Miroslav Krleža",   Hrvatska samouprava Pečuha
 Hrvatski klub "August Šenoa"   Kulturno-prosvjetni centar Hrvata u Mađarskoj

Svira: Gašo Band
 informacija:
 +36 20 288 6053

POZIVNICA NA HRVATSKI BAL

Sambotel

14. februar 2015
 Cijena: 5.000 Ft

Mjesto bala:
 Tövendéglő, Rumi Rajki sétány 1.

Program:
 18.00 - Primanje gostov
 19.00 - Pozdravne riči
 19.15 - Folklorni program
 Hrvatsko kulturno društvo „Čakavci”
 Pjevački zbor „Peruška Marija”
 Tamburaški sastav „Židanci”
 20.00 - Večera

Muzika:
 Pinka band - Petrovo Selo
 Pinkica - Petrovo Selo
 Jay Bow - Beč/BiH
 Šetnja - Gradišće

Organizatori:
 Hrvatska samouprava Hrvatskoga Židana
 Samouprava Hrvatskoga Židana

Željimo Vam dobru zabavu!

JA ♥ GRADIŠĆE

ERCIN – Ove godine, 17. siječnja, održane su tradicionalne Racke poklade. Okupili su se u lijepom broju racki Hrvati iz mjesta i njihovi simpatizeri. Obukli su se i nastupili plesači Folklorne skupine Zorica i Pjevački zbor Jorgovan. Goste je zabavljao Orkestar Babra pod vodstvom Dávida Pozsonya, a bila je na repertoaru raznovrsna balkanska glazba. Organizatori su se pobrinuli i za vrijednu tombolu. *(Anita Golić Marčinko)*

